

Egy élet nem elég

Az AMEGA beszélgetőpartnere: Dr. Kárpáti Ferenc

*a stockholmi Karolinska Egyetemi Kórház Gyermekklinikájának gyermekgyógyász főorvosa
a magyar Gyermektüdőgyógyász Szekció tiszteletbeli tagja*

– Főorvos Úr, milyen családi indítást kapott az orvosi pályához?

– A szüleim közgazdászok voltak, én *homo novus* vagyok az orvostudományban. Minden támogatást megkaptam tőlük a továbbtanulásomhoz.

– Mi volt a legjobb tanács, amit a szüleitől kapott?

– Arra neveltek, hogy egyedül is álljam meg a helyemet, ha csalódások érnek. Nem egészen logikus álláspont ez, hiszen a leghatékonyabb fejlődés a másokkal való együttműködésben alakul ki, és a nehézségeket is könnyebb áthidalni egy jól működő szociális hálózatban. Mégis sok hasznát vettem ennek az évek során.

– Milyen máig ható emlékei vannak a gimnáziumban töltött éveiből?

– Az ELTE Apáczai Csere János Gyakorlóiskolájában érettségiztem. Ami a „táltosképzést” illeti, nem lehetett panasz rá. Ízig-vérig profi tanáraink voltak, többségük csak egy tárgyat tanított. Az iskola vezetése akkoriban azonban eléggé represszív volt, minden erővel ellene dolgoztak az 1968 és 1972 közötti időszakban jellemző nyugtalanságnak a fiatalok között. Az osztályunk kohézióját ez viszont fokozta. Sok máig tartó barátság fejlődött ki, és kapcsolatunk az utóbbi években tovább erősödött.

– Milyen volt a hangulat az orvosi egyetemen a hetvenes években?

– 1972 és 1978 között tanultam a SOTE-n, ahogy a Semmelweis Egyetemet akkor hívták. A hangulat többnyire stresszes volt, ahogy emlékszem, a többség folyamatosan tanult és nem csak a vizsgaidőszakban. Az elméleti tárgyak is izgalmasak voltak, sokan hamar tudományos diákkörösök lettek. A klinikai szakmák már jobban szétválasztottak minket, az oktatás is kisebb csoportokban történt. Nekem személyesen nagy dilemmát jelentett, hogy nem alakult ki egy mindent eldöntő, szűkebb érdeklődésem, mindenre eljártam és gyűjtöttem a benyomásokat.

– Kik voltak akkoriban az emblematikus oktatók?

– Mivel két évfolyamfélre voltunk osztva, sokszor párhuzamos intézetekbe, klinikákra jártunk, kicsit igaz-

Foto: Kristina Radwan

ságtalan csak az egyik oktatói gárdát kiemelni. Ha csak két igazán nagy hatású oktatót lehetne említeni – sokkal többen voltak ugyan –, akkor *Szentágothai Jánost*, aki akkor anatómiaprofesszor és tanszékvezető volt, és *Magyar Imre* belgyógyász professzort emelném ki, akik enciklopédikus tudásukkal és az oktatás iránti, feltételek nélküli elkötelezettségükkel tűntek ki.

– Ki volt a legkedvesebb oktatója?

– Legkedvesebb oktatóimat az egyetemen kívül találtam meg. A Péterfi Sándor Utcai Kórházban, ahol ápolástani és belgyógyászati gyakorlaton voltam, ismertem meg

Lehotkai Lajos endokrinológus-belgyógyászt, aki személyes példájával mutatta meg, hogyan lehet a súlyos betegségek, kellemetlen vizsgálatok mellé jókedvet becsempészni a kórtermekbe.

A másik nagy iskolám a Rókus Kórház Pesthidegkúton levő pszichiátriai osztálya volt, ahová külső munkatársi programjukon keresztül kerültem. Az ottani orvosi gárda terápiás közösségi elvek szerint működött együtt a személyzettel és a betegekkel is, ami Magyarországon egy korát messze megelőző csapatmunka, igazi „teamwork” volt. Nagy hasznát vettem később az ott tanultaknak.

– **Milyenek voltak a pályakezdés éve?**

– A SOTE II. számú Kórbonctani Intézetében kezdtem el dolgozni az egyetemi évek után. Itt korábban tudományos diákkörös és demonstrátor voltam, de be kellett látnom, hogy más utat kell választanom. Legtöbbet *Márk István* adjunktustól tanultam ott. Talán ő tudatosította bennem azt, hogy a véletlenek is eldönthetők, milyen szakmai út nyílik meg előttünk.

A gyermekgyógyászat igazán akkor kezdett el érdekelni, amikor az első fiam megszületett.

– **Főorvos Úr, hogyan lett Önből gyermek-tüdőgyógyász?**

– Igazából nem lettem gyermektüdőgyógyász, hanem mint gyermekgyógyász kezdtem cisztás fibrózissal foglalkozni Svédországban. Ez nagyon szűk területre szakosodást jelentett, de ezen belül nagyon széles lett a horizontom, nem utolsó sorban azért, mert mikrobiológiai laboratóriumban is volt módom két évig dolgozni, és ez végképp eldöntötte a további szakmai utamat, tudományos munkám irányát.

– **Milyen külföldi tapasztalatokat szerzett, mielőtt Svédországba került?**

– Sokat tanultam mások külföldi tapasztalataiból és olvasmányokon keresztül, anélkül, hogy magam el tudtam volna utazni tanulmányútra vagy továbbképzésre.

– **Kiktől tanulta meg a szakmát?**

– A már említett tanítóimon kívül meg kell emlékezniem *Makói Zitáról*, aki a gyermekgyógyászatban töltött első éveim meghatározó egyénisége volt. Sokoldalú műveltsége, pszichológiai érdeklődése és tapasztalatainak átadása nagy mértékben hozzájárultak fejlődésemhez. Gyermekkorzetben is dolgoztam Budapesten, ahol az önálló munka adott élményt.

– **Hogyan került Svédországba?**

– Pályám kedvező alakulása ellenére a hetvenes, nyolcvanas évek magyar társadalmától, annak manipulatív jellege miatt egyre jobban elidegenedtem. Egy önzetlen, gyerekkori barátság nagy szerepet játszott abban, hogy pont Svédországba kerültem.

– **Hogyan fogadták be a svéd kollégák?**

– Beilleszkedésem legfontosabb eleme a nyelvtanulás volt, ami szerencsémre gyorsan ment. Mindenhol érdeklődéssel fogadtak, elvárták a rövid beszámolót addigi pályámról, a munkában pedig elég hamar helyt kellett állnom. A svéd egészségügyben hagyományosan sok külfölről odakerült orvos dolgozott, a hozzáállás ehhez pragmatikus volt.

– **Mire a legbüszkébb a szakmai pályafutása során elért eredményei közül?**

– A klinikai munka mellett megszerzett Ph.D. fokozat elérésére 2001-ben a Karolinska Intézetben. Az egyetemi klinikán végzett munkára, oktatásra, a bakteriológiai és a klinikai vizsgálatok publikálására az évek során.

A legutóbbi évtizedben három éven keresztül benne lehettem az európai cisztás fibrózis kongresszusokat előkészítő tudományos bizottságban is. Mindez, és nem utolsósorban a stockholmi CF-centrumban folyamatosan betöltött szerepem meglelégedéssel tölt el. 2001 óta vagyok a Stockholmban gondozott CF-es gyermekbetegek ellátásáért felelős főorvos.

– **Ön szerint hol helyezkedik el a gyermektüdőgyógyászat az orvosi szakmák hierarchiájában?**

– Ahogyan kórházunkban látom, a gyermektüdőgyógyászoknak Svédországban külön úton kell járniuk, hogy a szakterületükért jogosan járó elismerést megszerezzék. Ráépített szakvizsgaként nincs az egészségügyi főhatóság által jóváhagyva, ezért akik ezt a képzettséget megszerzik, az európai szabályok szerint vizsgáznak a *European Respiratory Society* szervezésében.

– **Milyennek látja kívülről a magyar gyermektüdőgyógyászat színvonalát nemzetközi összehasonlításban?**

– Több mint 30 év után először, 2017 novemberében vettem részt kongresszuson Magyarországon. A Balatonfüreden megtartott 53. Gyermektüdőgyógyász Kongresszuson sok jó előadást hallottam, ennek alapján nagyon jó

benyomásom van a magyar kollégák felkészültségéről.

– **Milyen a svéd gyermektüdőgyógyászat színvonala nemzetközi összehasonlításban?**

– Ezt igazán nem tudom megítélni. A képzést az egyetemi kórházakban lehet megoldani, de még így is nehéz például a bronchoszkópiás jártasságot megszerezni.

– **Milyen a szakmai utánpótlás helyzete Svédországban?**

– Sajnos majdnem minden orvosi szakmában relatív hiányok vannak kialakulóban, az orvosi egyetemeken megemelt létszámú oktatás ellenére. Sokan mennek nyugdíjba az elkövetkező években és az utánpótlás sok évig problémás lesz. Ennek egy stratégiaileg nem kellően átgondolt politika az oka. A szakorvosképzést ugyanis anyagi okokból megszorították, éveken keresztül kevés állást hirdettek meg szinte az egész országban – ezt nehéz lesz most behozni.

Egy másik krónikus probléma az alapellátás kapacitáshiánya, különösen a kevésbé lakott területeken. Ez egy ördögi kör, ellentétet teremt a kórházi és a területi betegellátás között és befolyásolja az utánpótlást is.

– **Ön szerint mik a magyar szakorvosképzés hibái?**

– A magyar szakorvosképzéssel jóformán semmilyen kapcsolatban nem voltam. Összesen egy kollégát tudtunk fogadni intézetünkben a Leonardo program keretében. Biztosan jó lenne, ha többen jutnának el külföldi intézményekbe szakorvosképzés során.

– **Mit gondol, milyen lesz a svéd gyermektüdőgyógyászat 20 év múlva?**

– Amit közelebbről látok, az a cisztás fibrózis ellátás várható fejlődése. 20 év múlva valószínűleg gyógyítható lesz a betegek többsége. A legújabb, hatásos gyógyszerek már a piacon vannak, csak még nagyon drágák.

– **Milyen tanácsot adna a pályakezdő magyar gyermektüdőgyógyászoknak?**

– A pályakezdő gyermektüdőgyógyászok bízzanak képzettségükben és türelemmel alkítsák ki az együttműködést munkatársaikkal.

– **Mit tart jónak a jelenlegi magyar medicusképzésben?**

– A magyar orvosképzésnek továbbra is jó híre van az egész világon, ez szinte közhely. Az elméleti képzés mindig magas színvonalú volt.

– **Ki számít ma igazán tehetségesnek?**

– A tehetség „egyet kér”, mégis nehéz megjósolni, ki tudja képességeit legjobban hasznosítani. A mai világban azok lesznek talán a legeredményesebbek, akik kihasználják az információk globális forradalmával járó lehetőségeket anélkül, hogy a rabjaivá válnának és függetlenek maradnak a mainstream médiától.

– **Ön szerint mi a szakmai siker titka?**

– A szakmai siker titka szerintem a kitartó tanulás mellett a társadalmi játékszabályok ismerete, amit szociális ügyességnek is szoktak nevezni. Sok orvosi szakmában az erőnlét, munkabírás is döntő, amit a rendszeres fizikai aktivitás nagyon elősegít.

– **Mire a legbüszkébb a magánéletében?**

– Két felnőtt fiamra, akikkel nagyon jó a kapcsolat. A nagyobbik fiam humán szakos egyetemi tanulmányokon keresztül végül pszichológus lett, a kisebbik most éppen vállalkozó, örökmozgó, mind a ketten szépen haladnak előre az életben. Magyarul is jól tudnak. Mindig öröm velük találkoznom.

– **Elégedett ember Ön?**

– Elégedett vagyok, mert elfogadom, hogy egy élet nem elég mindenre, amit az ember egykor eltervezett.

– **Van-e valami, amit másképpen csinálna, ha újrakezdhetné?**

– Fiatal koromban tudatosan türelmesebb lennék az emberi kapcsolataimban.

– **Életének melyik időszakát élné újra a legszívesebben?**

– Bármelyiket, ha kicsit több szabadidőm lehetne. Ez persze vicc és túlzás. Szeretnék mai ésszel jobban belelátni kívülről a gyerekkoromba, kiegészíteni a hézagos emlékezést. Ez „csalás” lenne, sci-fi ötlet.

– **Kik büszkék Önre odahaza?**

– Családomon kívül a barátaim, akikkel nem tudok eleget találkozni. Nagyon jólesik az is, hogy a cisztás fibrózis Magyarországon néhány éve indult szakmai folyóiratának a munkatársa lettem. Az 53. Gyermektüdőgyógyász Kongresszusra, Balatonfüredre való meghívásomra én vagyok büszke. Hosszú kihagyás után úgy éreztem, visszakerültem egy olyan közösségbe, ahonnan valahol soha nem szakadtam el.

– **Kit tart a legjelentősebb magyar történelmi személyiségnek?**

– Deák Ferencet, aki már az 1830-as évektől jelentős és meghatározó polgári személyiség volt, és az 1867-es kiegyezésben döntő szerepet játszott. Akkor egy nehezen megismételhető korszak indulhatott el a magyar történelemben, amelynek eredményei máig hatnak.

– **Ki a kedvenc mesehőse és miért?**

– Kay, Andersen Hókirálynőjéből. Félelmetes mese volt, amikor gyerekkoromban olvastam. Szimbolikája gyönyörű, a hamis értékek csábításán kívül a serdülőkorról is szól.

– **Főorvos Úr, mivel tölti a napot, amikor nem megy be dolgozni?**

– Újságot olvasással, testmozgással az évszaktól függően, és félnapos pihenéssel. Ilyenkor tudom egyéb olvasási igényemet is kielégíteni, több könyvet olvasok részletekben. Este filmeket szeretek nézni, leginkább otthon, a feleséggel kettesben.

– **Milyen szépirodalmat olvas?**

– Elővettem egy régen magyarul megjelent novelláskötetet *Jorge Louis Borges*-től, újra olvasom talányos történeteit. Utazás közben a telefonon olvasom *Kapuscinskitől* a Birodalom című könyvet svédül, ez a riporter-író Szovjetunióban tett utazásairól szól. Nehéz olvasmány, nem lehet egyszerre megemészteni.

– **Milyen tervei vannak a közeljövőben?**

– Még szeretném befejezni azokat a tudományos vizsgálatokat, amiket másokkal együtt elkezdtem és krónikus időhiány miatt nem tudtam előre vinni. Jövőre leszek 65 éves, azután nincs szándékomban a rutin klinikai munkát folytatni.

– **Hogyan foglalná össze a szakmai ars poeticáját?**

– Nyitottság, rugalmasság, a betegekre és a szüleikre való odafigyelés minden helyzetben. Csapatmunka. ■

TUDOMÁNYOS RENDEZVÉNYNAPTÁR

Kecskemét, 2018. május 10–12.

a Magyar Allergológiai és Klinikai Immunológiai Társaság 46. Kongresszusa
Információ: <http://www.makit.hu/makit2018>

San Diego, 2018. május 18–23.

American Thoracic Society International Conference 2018
Információ: <http://conference.thoracic.org/>

Pécs, 2018. május 23–26.

a Magyar Tüdőgyógyász Társaság 60. Nagygyűlése
Információ: <http://www.tudogyogyasz.hu/>

München, 2018. május 26–30.

European Academy of Allergy and Clinical Immunology Congress 2018
Információ: <http://www.eaaci.org/eaaci-congresses/eaaci-2018>

Budapest, 2018. június 15–16.

Pneumo Update Europe 2018
Információ: <https://pneumo-update-europe.eu/>

Párizs, 2018. szeptember 15–19.

European Respiratory Society Congress 2018
Információ: <http://www.erscongress.org/>

Budapest, 2018. október 5–6.

9. Budapesti Amega Fórum

Információ: <http://www.amegaforum.hu/>

Dallas, 2019. május 17–22.

American Thoracic Society International Conference 2019
Információ: <http://conference.thoracic.org/>

Lisszabon, 2019. június 1–6.

European Academy of Allergy and Clinical Immunology Congress 2019
Információ: <http://www.eaaci.org/eaaci-congresses/eaaci-2019>

Madrid, 2019. szeptember 28–19.

European Respiratory Society Congress 2019
Információ: <http://www.erscongress.org/>

